

10. Чистякова Л.О. Теорія і практика розвитку екологічної культури майбутніх учителів трудового навчання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Кропивницький, 2021. 525 с.

References

1. Abidova T.S. (2017). Formuvannia valeolohichnoi kompetentnosti u studentiv farmatsevtichnoho koledzhu [Formation of valeological competence in students of the College of Pharmacy]. *Health education: VII Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia (7-8 kvitnia 2017 roku) – VII Ukrainian Scientific and Practical Conference*. (pp. 12-14). Chernihiv: FOP V.V. Petrov [in Ukrainian].
2. Avdeienko I. (2017). Vplyv osvitnoho seredovyshcha vyshchoho navchalnoho zakladu na rozvytok kultury zdorov'ia studentiv [The influence of educational environment of the higher educational institution on the development of health culture of students]. *Molod i ranok*, 5, 105-110 [in Ukrainian].
3. Boichuk Yu.D. (2009). Sutnist ekolohe-valeolohichnoi kultury maibutnoho vchytelia ta naukovo-metodychna model yii formuvannia [The essence of ecological and valeological culture of the future teacher and scientific and methodological model of its formation]. *Teoriia ta metodyka navchannia fizychnii kulturi ta osnovam zdorovia*, 6, 16-21 [in Ukrainian].
4. Prykhodko B., Buts L. (2019). Ekolohichna osvita yak bazova skladova staloho rozvytku pryrody i suspilstva [Environmental education as a basic component of sustainable development of nature and society]. *Formation of competences of ecological literacy and healthy living in an educational institution: III Vseukrainska naukovo-pedahohichna Internet-konferentsiia (20 lystopada 2019 roku) – 3-rd Ukrainian Scientific and Pedagogical Internet Conference*. (pp. 40-48). Sumy: FOP Tsoma [in Ukrainian].
5. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rivnia osvity stupenia vyshchoi osvity – bakalavr haluzi znan – 20 Ahrarni nauky ta prodovolstvo spetsialnosti – 201 Ahronomiia [Standard of higher education of Ukraine of the first (bachelor's) level of education of the degree of higher education – bachelor of knowledge – 20 Agricultural sciences and food specialties – 201 Agronomy]. (2018). December 2018. Kyiv : Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [in Ukrainian].
6. Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rivnia osvity stupenia vyshchoi osvity – bakalavr haluzi znan – 20 Ahrarni nauky ta prodovolstvo spetsialnosti – 204 Technology of production and processing of livestock products [Standard of higher education of Ukraine of the first (bachelor's) level of education of the degree of higher education – bachelor of knowledge – 20 Agricultural sciences and food specialties – 204 Technology of production and processing of livestock products]. (2018). December 2018. Kyiv : Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [in Ukrainian].
7. Standart vyshchoi osvity Ukrainy druhoho (mahisterskoho) rivnia osvity stupenia vyshchoi osvity – mahistr, haluzi znan 21 Veterynarna medytsyna spetsialnosti 211 Veterynarna medytsyna [Standard of higher education of Ukraine of the second (master's) level of education, degree of higher education – master, field of knowledge 21 Veterinary medicine specialty 211 Veterinary medicine]. (2019). April 2019. Kyiv : Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [in Ukrainian].
8. Tolochko S., Shkodyn A. (2002). Kompetentnisna paradyhma bez pekovoï pidhotovky fakhivtsiv ahrarnoi haluzi [Competence paradigm of safety training students of agricultural sphere occupational]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 28, 173-180 Retrieved from ftp: http://www.afhn-journal.in.ua/archive/28_2020/part_4/27.pdf [in Ukrainian].
9. Shapovalova T.H. (2017). Ekolohe-valeolohichni pidkhid do formuvannia zdorov'iazberzhuvalnoi kompetentnosti studentiv – maibutnikh vchyteliv pochatkovoï shkoly [Ecological and valeological approach to the formation of health-preserving competence of students – future primary school teachers]. *Problems of reproduction and protection of biodiversity of Ukraine: Vseukrainska naukovo-praktychna konferentsiia (12 zhovtnia 2017 roku) – Ukrainian Scientific and Practical Conference*. (pp. 29-36). Poltava [in Ukrainian]. Retrieved from ftp: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/9612>
10. Chystiakova L.O. (2007). Teoriia i praktyka rozvytku ekolohichnoi kultury maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia [Theory and practice of development of the ecological culture of future teachers of labor education and technologies in the process of level training]. *Doctor's thesis*. Kropyvnytskyi [in Ukrainian].

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).40

УДК 378.147:37.026.9: 615

Копочинська Ю.В.

доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичної терапії,
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Ю. Бугая», м. Київ
ORCID: 000-0001-5018-3747

Сущенко Л.П.

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної реабілітації
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ
ORCID: 0000-0002-2461-3739

Котенко О.Ю.

викладач кафедри фізичної терапії,
ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Ю. Бугая», м. Київ
ORCID: 0000-0002-9696-0983

**ПРАКСЕОЛОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 227 «ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ»**

У статті акцентовано увагу на тому, що праксеологічна спрямованість освітнього процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» збагачує його новими методами й педагогічними технологіями, які спрямовують зусилля студентів на якісне та продуктивне виконання майбутньої діяльності завдяки оволодінню прийомами раціоналізації: оптимальної організації часу; раціональної роботи з навчальним матеріалом; використання ефективних прийомів запам'ятовування матеріалу тощо. У системі вищої професійної освіти праксеологію визначається як важлива методологічна основа для обґрунтування специфіки виконання правильних та ефективних дій майбутнього фахівця з фізичної терапії, ерготерапії. Реалізація праксеологічного підходу базується на поєднанні основних категорій праксеології та наукових положень для уточнення сутності професійної діяльності. Студенти матимуть змогу самостійно спроектувати власну модель ефективної професійної діяльності, виявити причини виникнення можливих проблем і труднощів у роботі фахівця з фізичної терапії, ерготерапії, розробити стратегію успішної практичної діяльності з урахуванням її раціональності, ефективності та досягнення високих результатів. Автори статті наголошують на тому, що реалізація праксеологічного підходу у закладах вищої освіти надає змогу зіставляти результати професійної підготовки студентів зі змодельованим зразком, вести моніторинг якості вищої освіти, виявляти й вивчати причини відхилення від норми, коригувати дії для підвищення показників навченості, запроваджувати нові технології, обґрунтовано приймати рішення про інноваційні зміни у власній вищій освіті, розробляти індивідуальні траєкторії навчання. Включення праксеологічного підходу сприятиме поглибленому аналізу процесуального аспекту реабілітаційної діяльності, що дасть змогу вдосконалити практичні вміння студентів та визначити умови й засоби підвищення результативності їх навчально-виховної діяльності.

Ключові слова: праксеологічна спрямованість, освітній процес, професійна підготовка, здобувачі вищої освіти, спеціальність 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Kopchynska Yu., Sushchenko L., Kotenko O. Praxeological orientation of the educational process of professional training of higher education students from the specialty 227 «Physical therapy, ergotherapy». The article focuses on the fact that the praxeological orientation of the educational process of professional training of students of higher education specialty 227 "Physical therapy, ergotherapy" enriches it with new methods and teaching technologies that guide the efforts of students to qualitative and productive performance of future activities by mastering the methods of rationalization; optimal organization of time; rational work with training material; the use of effective methods of memorizing the material and the like. In the system of higher professional education praxeology is considered as an important methodological basis for reasoning the specifics of performing correct and effective actions of a future specialist in physical therapy, ergotherapy. The implementation of the praxeological approach is based on a combination of the main categories of praxeology and scientific provisions to clarify the essence of professional activity. Students will have the opportunity to independently design their own model of effective professional activity, identify the causes of possible problems and difficulties in the work of a specialist in physical therapy and ergotherapy, develop a strategy for successful practical activity, in view of its rationality, effectiveness and achievement of high results. The authors point out that the implementation of praxeological approach in higher education institutions provides an opportunity to compare the results of students' professional training with the simulated sample, monitor the quality of higher education, detect and examine the causes of deviation from the norm, adjust actions to improve learning outcomes, introduce new technologies, reasonably decide on innovative changes in their own higher education, develop individual learning trajectories. Inclusion of praxeological approach will contribute to an in-depth analysis of the procedural aspect of rehabilitation activity, which will provide an opportunity to improve the practical skills of students and determine the conditions and means of improving the effectiveness of their educational activities.

Key words: praxeological orientation, educational process, professional training, students of higher education, specialty 227 "Physical therapy, ergotherapy".

Постановка проблеми. Освіта належить до найважливіших напрямків державної політики України. Відповідно до Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, освіта є стратегічним ресурсом духовного, культурного і соціально-економічного розвитку суспільства, підвищення рівня добробуту людей, забезпечення національних інтересів, формування позитивної репутації держави і зміцнення міжнародного авторитету, створення умов для самореалізації кожної особистості.

Нова освітня парадигма, якої нині дотримуються в закладах вищої освіти, спрямована на розвиток професійної компетентності та особистісне становлення майбутніх фахівців. Так, В. Кравець зазначає, що «зміни, які відбуваються у світі на початку XXI ст., інтеграція України у європейський і світовий освітній простір зумовлюють перебудову системи національної освіти на засадах інноваційності та демократизму, модернізацію змісту й організації навчально-виховного процесу у вищій школі» [1].

Система вищої освіти в Україні, на думку Н. Максимовської, з позицій сьогодення «перебуває у стані реформування та визначення способів трансформації й удосконалення всіх етапів підготовки фахівців високого професійного рівня» [2].

Особливістю освітньо-професійної програми «Фізична терапія» є зорієнтованість на опанування дисциплін циклу професійної підготовки, набуття студентами сучасних знань основ фізичної терапії, умінь раціонально використовувати ефективні реабілітаційні програми для осіб із різними нозологіями у подальшій професійній діяльності.

Відповідно до вимог освітньо-професійної програми «Фізична терапія» студенти повинні вміти: вирішувати професійні завдання; застосовувати реабілітаційні технічні системи та пристосування; узагальнювати передовий науковий і технічний досвід; розробляти індивідуальну програму реабілітації та використовувати різні методи досліджень при захворюваннях органів та систем, різних травмах та пошкодженнях; аналізувати одержані результати та оцінювати ефективність розробленої програми реабілітації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії та методики професійної освіти здійснили вітчизняні вчені В. Бобрицька, О. Васюк, Н. Дем'яненко, М. Корець, О. Матвієнко, В. Петрук, Н. Рідей, Н. Титова, С. Сисоєва, Л. Суценко та ін.

Питання, пов'язані з професійною підготовкою майбутніх фахівців для сфери фізичної культури і спорту, ґрунтовно вивчали вітчизняні науковці О. Ажиппо, М. Василенко, М. Данилевич, Н. Денисенко, Л. Денисова, П. Джурицький, Ю. Дутчак, Л. Іванова, Є. Захаріна, Р. Карпюк, Р. Клопов, А. Конох, С. Криштанович, С. Мединський, Є. Павлюк, А. Сват'єв, Н. Степанченко, О. Тимошенко та ін.

Особливу увагу професійній підготовці майбутніх фізичних терапевтів у закладах вищої освіти приділили вітчизняні вчені О. Базильчук, Н. Белікова, В. Клапчук, Ю. Лянной та ін.

Зарубіжні дослідники (M. Becker, H. Korpi, A. Piirainen, L. Peltokallio, K. Harman, S. Lee, C. Denniston, V. Edouard, C. Palermo, K. Pope, K. Sutton, S. Waller, B. Ward, C. Rees, C. Paskaleva) розглядали різні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у вищій школі.

Мета статті: охарактеризувати праксеологічну спрямованість освітнього процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія».

Методи дослідження: компаративний аналіз та узагальнення навчально-методичних рекомендацій та інформаційних джерел.

Виклад основного матеріалу дослідження. Практиологічну спрямованість освітнього процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» визначається за такими ознаками:

1. Наявність ідеального зразка професійних дій майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, що стане акме-орієнтиром для практичного втілення. Якщо студент усвідомить, якою має бути якісна, успішна, продуктивна, результативна, ефективна професійна діяльність, то намагатиметься цілеспрямовано її виконувати, щоб відповідати окресленим зразковим характеристикам.

2. Використання контролю, оцінювання й самооцінювання для визначення рівня сформованості у студентів характерних ознак зразкової професійної діяльності.

3. Усвідомлення й урахування студентами праксеологічних характеристик правильно організованої професійної діяльності фахівця з фізичної терапії, ерготерапії, що сприяють її успішності:

– відповідності дій визначеній меті професійного зростання та послідовності в її досягненні;

– спрямованості на проектування досконалої майбутньої професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії;

– технологічності, впорядкованості, корисності, змістовності діяльності з фізичної терапії, ерготерапії;

– визначення проміжних і кінцевих результатів дій;

– регламентованості будь-яких професійних дій.

Названі характеристики й ознаки уможливають використання праксеологічного підходу у процесі навчання студентів в закладах вищої освіти.

Особливої значущості в контексті організації праксеологічної спрямованості освітнього процесу набувають практичні дії науково-педагогічного працівника, спрямовані на досягнення таких результатів:

– створення проблемних навчально-пізнавальних професійно зорієнтованих практичних ситуацій, щоб мотивувати студентів продукувати власне бачення способів їх вирішення, спонукати до визначення загального акме у професійному зростанні та проміжних цілей, що поетапно відображають практичне формування професійної ідентичності;

– забезпечення активної участі всіх студентів у діалогічно-полілогічній взаємодії в навчально-пізнавальній діяльності (наприклад, в умовах інтерактивного навчання), щоб залучити кожного до вибору, обґрунтування та демонстрації оптимальних практичних дій, спрямованих на досягнення очікуваного результату у професійному становленні;

– сприяння спільному практичному пошуку оптимальних способів вирішення професійних завдань завдяки виконанню студентами імітованих дій, що допомагає професійній ідентифікації майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії та ефективному застосуванню моделей професійної діяльності фізичного терапевта, ерготерапевта;

– підтримку самостійності й ініціативності студентів у розробленні та апробації ними ефективних практичних дій через оцінювання процесу і результатів діяльності;

– спрямування студентів на систематичне самооцінювання власної діяльності для визначення рівня професійної ідентичності – відповідності або невідповідності очікуваним результатам, а також спонукання їх до визначення нових вершин у професійному становленні та продукування нових способів виконання професійних дій;

– підтримку самоорганізації студентів у створенні праксеологічного середовища через апробацію нових моделей педагогічної взаємодії на рівні суб'єкт-суб'єктних взаємин.

Професійне становлення майбутнього фахівця відбувається за такими етапами: перший – первинний вибір, коли студенти знайомляться із професійною спільнотою, у них формується ціннісне ставлення до обраної професії;

другий – підтвердження чи спростування первинного вибору, що передбачає можливість значних змін у професійних уподобаннях і намірах студентів, приводячи до розчарування у своєму професійному виборі або, навпаки, до виникнення впевненості в його правильності;

третій – студенти починають ототожнювати себе зі своєю професійною діяльністю, входять у професійну спільноту, усвідомлювати свою професійну ефективність та самостійність.

Можна зазначити, що у студентів етапи підвищення професійної підготовки не існують ізольовано, а тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Важливим є первинний вибір (перший – початок другого курсу) – період осмислення професійної ідентичності, коли завдяки входженню в нове соціальне та професійне середовище у студентів змінюються погляди, цінності, професійні уподобання. Студент адаптується до нової соціальної ролі, сутність його полягає у становленні студентської ідентифікації (Я-студент) та неусвідомленому захопленні майбутньою професією.

Підтвердження первинного вибору чи відмова від нього (другий – третій курс) – період, коли на основі усвідомлення вимог нової соціально-професійної ролі та власних здібностей і можливостей відбувається усвідомлення досягнень, здобутих завдяки власним зусиллям. У цей період конструктивні схеми саморозвитку є достатньо стабільними, оскільки студент починає отримувати задоволення від сприйняття себе як суб'єкта майбутньої професійної діяльності (Я-майбутній фахівець). Цей етап можна назвати стабілізаційним.

Реалізація первинного вибору в діяльності (четвертий курс) – період, коли на основі усвідомлення діапазону професійних позицій, визначених у процесі професіоналізації, відбувається формування нових цілей і перспектив. Це нестабільний період, сутність якого полягає в переосмисленні й уточненні різноманітних варіантів професійно-творчого саморозвитку, працевлаштування.

Нині навчання, на жаль, часто зводиться до простої трансляції знань, а отже, становлення особистості професіонала відбувається здебільшого стихійно. Щоб цей процес став цілеспрямованим, необхідно виявити сучасні тенденції розвитку професійної ідентичності майбутніх фахівців у процесі їх навчання, оскільки в суспільстві з високим соціальним статусом професії професійна ідентичність є провідним фактором психологічного здоров'я людини, що дає їй відчуття стабільності та впевненості у своїх силах.

Вважаємо, що у майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки необхідно сформувати систему знань про людину, її здоров'я, способи його збереження і зміцнення, систему спеціальних умінь у діяльності в галузі охорони здоров'я.

Принцип неперервності і наступності відображає послідовність процесу підготовки в часі, його структурованість та етапність. Також у цьому принципі виражається тимчасова і просторова пов'язаність етапів професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Неперервність означає побудову системи підготовки від початку професійного навчання. Освітній процес професійної підготовки реалізовується як поступальний рух, спрямований на освоєння нових знань в межах окремих дисциплін і на основі міждисциплінарних зв'язків, на вибудовування системи практичної підготовки, що дає змогу освоювати професійні уміння, технології і формувати професійно значущі якості особистості студентів..

Висновки. Практиологічна спрямованість освітнього процесу професійної підготовки здобувачів вищої освіти зі спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» передбачає:

підготовку студентів до об'єктивного самооцінювання власних професійних надбань; усвідомлення майбутніми фахівцями з фізичної терапії, ерготерапії наявності або відсутності в них певних професійно значущих якостей; переживання почуття професійної ідентичності відповідно до своєї майбутньої реабілітаційної діяльності фахівця з фізичної терапії, ерготерапії; задоволення від виконання оптимальних, ефективних та успішних практичних дій. **Перспективи подальших розвідок** полягають у дослідженні шляхів підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у закладах вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Кравець В. Проблеми модернізації вищої освіти України в умовах глобалізації. *Україна – Європа – Світ*: зб. наук. пр. Серія: Історія, міжнародні відносини. 2012. Вип. 10. С. 15–23.
2. Максимовська Н. О. Анімаційна стратегія вдосконалення соціально-виховного середовища закладу вищої освіти культурно-мистецького профілю в контексті Болонської системи. *Вісник Харківської державної академії культури*. 2013. Вип. 40. С. 189–198.

References

1. Kravets V. (2012). Problemi modernizatsii vishchoi osviti Ukraini v umovakh globalizatsii. *Ukraina – Evropa – Svit*: zb. nauk. pr. Seriya: Istoriya, mizhnarodni vidnosini, 10, 15–23.
2. Maksimovska N.O. (2013). Animatsiyna strategiya vdoskonalennya sotsialno-vikhovnoho seredovishcha zakladu vishchoi osviti kulturno-mistetskogo profilyu v konteksti Bolonskoї sistemi. *Visnik Kharkivskoї derzhavnoї akademii kulturi*, 40, 189–198.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).41

УДК 37.0

Кострікова К.С.

кандидат педагогічних наук, викладач,
Херсонський державний університет, м. Херсон
ORCID: 0000-0002-1388-3311

Кольцова О.С.

кандидат педагогічних наук, доцент,
Херсонський державний університет, м. Херсон
ORCID: 0000-0002-4817-7812

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

У статті здійснено теоретичний аналіз формування творчої самореалізації вчителів в умовах впровадження олімпійських цінностей в освітній процес школярів закладів загальної середньої освіти. Особистісні якості та духовний світ учителя сьогодні стають найважливішими факторами та фундаментальним принципом успішної організації освітнього процесу. Багатогранність та чисельність форм впровадження олімпійської освіти в освітній процес складає значний пласт для реалізації творчих здібностей педагога та досягнення освітньої мети. Однак, аналіз наукових джерел свідчить, що дана проблема залишається недостатньо дослідженою, і тому потребує більш детального обґрунтування. **Мета роботи:** проаналізувати реалізацію творчих здібностей педагога в освітньому просторі закладів загальної середньої освіти. Автори здійснили аналіз щодо самоактуалізації у професійній педагогічній діяльності впроваджуючи гуманістичні принципи до сучасного освітнього простору. Для вивчення організації педагогічного процесу в закладах загальної середньої освіти було проаналізовано курикулум навчального закладу. Отримані дані використовувались для розробки моделі творчої самореалізації вчителів в інноваційному освітньому середовищі під час впровадження олімпійських цінностей в освітній процес та таблиці-матриці моделювання уроку із застосуванням олімпійських цінностей в освітньому процесі закладів освіти.

Розроблена модель творчої самореалізації вчителів та матриця моделювання уроку враховує предметно-суб'єктні стосунки учасників освітнього процесу, сприяє їх ефективній взаємодії, прояву внутрішньо вільної освітньої діяльності, саморегуляції та саморозвитку, що є науковою новизною сьогоднішнього дня. Перспективу подальших досліджень автори вбачають у впровадженні та перевірці ефективності розробленої моделі творчої самореалізації вчителів та матриці моделювання уроку із застосуванням олімпійських цінностей в закладах освіти.

Ключові слова: освіта, компетентність, освітні компоненти, олімпійська освіта, олімпійські принципи, самореалізація.